

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rehulain 13 §:n ja
lannoitelain 10 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi rehulakiin ja lannoitelakiin valvontaviranomaisten tarkastusten suorittamista, näytteenottoa ja näytteiden tutkimista koskevat valtuutussäännökset tarkempien määräysten antamisesta normiuudistuksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisiksi. Samalla tarkoituksena on helpottaa

mahdollisen Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen voimaansaattamista näiden lakien soveltamisalan osalta.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Rehulaki

Rehulaissa (376/86) säädetään rehuvalmisteiden tuotannosta, markkinoinnista sekä tuotannon ja markkinoinnin valvonnasta. Rehuvalmisteita ovat rehut, rehun lisäaineet ja rehuseokset. Lain keskeiset säännökset koskevat rehuvalmisteiden hyväksymistä, laatuvaatimuksia sekä ostajalle vakuustodistuksessa annettavia tietoja. Laki sisältää lisäksi säännökset muun muassa valvonnasta sekä rangaistus- ja muista seuraamuksista.

Lain 13 §:n 1 momentin mukaan sen noudattamista valvovat maatilahallitus, valtion maatalouskemian laitos ja tullilaitos, minkä lisäksi valvonnassa voidaan käyttää apuna valtion maatalouskemian laitoksen määräämiä valantehneitä henkilöitä. Eläinlääkinnän toimialalla valvontaviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintöosasto, joka voi käyttää valvonnassa siihen määräämiään eläinlääkäreitä. Pykälän 2 momentin mukaan valtion maatalouskemian laitoksella ja sen määräämillä henkilöillä on oikeus tarkastaa rehuvalmisteiden valmistusta, myyntiä, säi-

lytystä ja kuljetusta sekä oikeus ottaa raaka-aineista ja valmiista tuotteista korvauksetta näytteitä ja tarkastaa elinkeinonharjoittajan kirjanpitoa. Valtion maatalouskemian laitos voi lisäksi asettaa rehuvalmisteita valmistavaan laitokseen tarkastajan. Pykälän 3 momentin mukaan näytteenottoa ja valvontaa suorittavat henkilöt toimivat tehtävissään virkamiehen vastuulla.

Rehuasetuksen (379/86) 20 §:n mukaan ohjeet edellä mainittujen tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja lähettämisestä antaa valtion maatalouskemian laitos. Säännöksen nojalla laitos on antanut asianomaiset näytteenotto-ohjeet päätöksellään D 4/89. Lisäksi laitos on julkaissut jatkuvasti ajan tasalla pidettävät näytteiden tutkimusmenetelmät julkaisuissaan I ja II. Näiden julkaisujen ylläpitäminen on viime vuosina perustunut valtion maatalouskemian laitoksesta annetun asetuksen (153/80) 1 §:n 5 kohtaan, jonka mukaan laitoksen on tullut muun muassa julkaista sen tutkimusmenetelmät. Sanottu asetus on kuitenkin kumottu vuoden 1991 alusta maatilahallitosta annetulla lailla (1236/90). Lailla toteutussa organisaatiouudistuksessa valtion maatalouskemian laitos on siirretty maatilahallituksen osana toimivaksi tarkastuslaitokseksi.

1.2. Lannoitelaki

Lannoitelaki (377/86) sisältää lannoitevalmisteiden osalta vastaavat tuotantoa, markkinointia ja näiden valvontaa koskevat säännökset kuin edellä on rehuvalmisteiden osalta jaksossa 1.1. selostettu. Lannoitevalmisteita ovat lain mukaan lannoitteet, maanparannusaineet, lannoitetut kasvualustat, typpibakteerivalmisteet ja kompostointivalmisteet.

Säännökset lain valvontaviranomaisista ja heidän valtuuksistaan sisältyvät lain 10 §:ään ja ne vastaavat vähäisin poikkeuksin edellä selostettuja rehulain 13 §:n säännöksiä. Valtuutus tarkastusta ja näytteenottoa koskevien ohjeiden antamiseen on lannoiteasetuksen (383/86) 17 §:ssä. Säännöksen nojalla valtion maatalouskemian laitos on antanut lannoitevalmisteita koskevat näytteenotto-ohjeet päätöksellään D 4/89. Lannoitevalmisteita koskevat tutkimusmenetelmät sisältyvät rehuvalmisteita koskevien menetelmien tapaan laitoksen julkaisuihin I ja II, joita on selostettu jaksossa 1.1.

1.3. Normiuudistus

Valtioneuvosto on vuosina 1986 ja 1988 päättänyt niistä periaatteista, joiden mukaan ministeriöiden ja niiden alaisten valtion hallintoviranomaisten norminanto uudistetaan. Uudistuksen tavoitteena on vähentää hallintoviranomaisten norminantoa, antaa paikallisia ja aluehallinnon viranomaisille nykyistä enemmän harkintavaltaa, turvata hallintoviranomaisten norminannon laillisuus, kansanvaltainen ohjaus ja valvottavuus, selkeyttää norminantojärjestelmää sekä rationalisoida ja tehostaa hallinnon toimintaa. Tarkoituksena on, että sitovat normit annetaan lailla, asetuksella ja valtioneuvoston päätöksellä, jollei ole erityisen painavia syitä jättää ylemmänasteisia säännöksiä täsmäntävää, tiettyä asiaa koskevaa norminantoa ministeriölle tai sen alaiselle hallintoviranomaiselle.

Ministeriön ja sen alaisen keskushallintoviranomaisen antamien valtionhallinnon ulkopuolisiin tahoihin kohdistuvien määräysten ja aineellisten ohjeiden tulisi perustua kohteeltaan, alaltaan ja sitovuudeltaan mahdollisimman täsmälliseen asianomaisessa säädöksessä annettuun valtuutukseen. Pääsääntönä on, että valtuutuksen on sisällyttävä suoraan lakiin. Ministeriön alainen keskushallintoviranomai-

nen voidaan valtuuttaa antamaan määräyksiä ja ohjeita, jos kansalaisten tai hallinnon toimenpiteiden kohteena olevien muiden tahojen yhdenvertainen kohtelu, palvelujen riittävä sisällöllinen yhtenäisyys, toiminnan taloudellisuus tai sääntelyn teknistä yksityiskohtaisuutta edellyttävä luonne sitä välttämättä vaatii.

Norminantoa on lisäksi säännelty vuoden 1996 loppuun saakka voimassa olevalla viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevasta toimenpiteistä annetulla lailla (573/89).

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Esityksen tavoitteena on uudistaa rehu- ja lannoitelainsäädännön valvontaviranomaisten tarkastusten suorittamista sekä näytteenottoa ja näytteiden tutkimista koskevat valtuutussäännökset normiuudistuksen mukaisiksi. Nämä normit vaikuttavat viime kädessä asianomaisten lakien piiriin kuuluvien elinkeinonharjoittajien oikeuksiin ja velvollisuuksiin, mukaan lukien myös tarkastuksista perittävät maksut, joten niitä koskevan valtuutuksen tulisi olla suoraan laissa. Tämän vuoksi rehulain 13 §:ään ja lannoitelain 10 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa maa- ja metsätalousministeriö valtuutettaisiin antamaan tarkempia määräyksiä molempien pykälän 2 momentissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta. Norminantajaksi ehdotetaan säädettäväksi valtion maatalouskemian laitoksen sijasta maa- ja metsätalousministeriö, koska norminantoa ei ole perusteltua antaa saman viranomaisen tehtäväksi, joka valvoo lainsäädännön ja sen perusteella annettujen normien noudattamista. Vastaavan periaatteen noudattamista on ehdottanut 13 päivänä joulukuuta 1991 antamassaan välimietinnössä myös teknillisen tarkastustoiminnan kehittämistä selvittänyt teknillisen tarkastuksen komitea, joka katsoi, että tarkastustoimintaa koskeva sitova norminanto tulee siirtää ministeriötasoa alemmalta tasolta ministeriöön.

Valtuutussäännösten uudistamista puoltaa myös se, että valmisteilla oleva Euroopan talousaluetta (ETA) koskeva sopimus tulee voimaan tullessaan edellyttämään muun muassa Euroopan yhteisöjen (EY) rehujen ja lannoitteiden näytteenottoa ja analysointia koskevien direktiivien voimaansaattamista Suomes-

sa. Tämä edellyttää asianmukaisia valtuutus-säännöksiä. EY:n säädösten mukaan valvonnassa käytettävistä näytteenotto- ja analysointimenetelmistä tulee säännellä velvoittavasti, joten asiaa koskevien norminantovaltuuksien tulee nykyisten ohjeiden antamista koskevien valtuuksien sijasta mahdollistaa sitovien määräysten antaminen asiasta. Käytännössä myös nykyisiä normeja on noudatettu sitovina. Muutos keventäisi samalla mahdollista ETA-sopimusta koskevaa hallituksen esitystä merkittävästi, koska sen jälkeen EY:n asianomaisia, hyvin laajoja ja toisaalta teknisluonteisia direktiivejä ei tarvitsisi kokonaisuudessaan sisällyttää esitykseen.

3. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Kuten jaksossa 2. on todettu, EY:n lainsä-

däntöön sisältyy useita rehu- ja lannoitevalmistajien valvonnassa käytettäviä näytteenotto- ja analysointimenetelmiä koskevia direktiivejä. Nämä direktiivit on tarkoitus sisällyttää valmisteilla olevaan ETA-sopimukseen, mikä merkitsee sitä, että ne tulee sopimuksen voimaantultua omaksua myös Suomessa. Direktiivien säännökset poikkeavat monin paikoin Suomen voimassa olevista näytteenotto- ja analysointimenetelmänormeista.

6. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakeihin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännökset, joiden mukaan sen estämättä, mitä rehulain 13 §:n 3 momentissa ja lannoitelain 10 §:n 3 momentissa säädettäisiin, noudatettaisiin lokakuun 31 päivään 1993 saakka lakien voimaan tullessa voimassa olleita ohjeita tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

rehulain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 16 päivänä toukokuuta 1986 annetun rehulain (376/86) 13 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

13 §

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset 2 momentissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta.

Sen estämättä, mitä tämän lain 13 §:n 3 momentissa säädetään, noudatetaan lokakuun 31 päivään 1993 tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita ohjeita tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki lannoitelain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 16 päivänä toukokuuta 1986 annetun lannoitelain (377/86) 10 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

10 §

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset 2 momentissa tarkoitettujen tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettamisestä ja tutkimisesta.

Sen estämättä, mitä tämän lain 10 §:n 3 momentissa säädetään, noudatetaan lokakuun 31 päivään 1993 tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita ohjeita tarkastusten suorittamisesta sekä näytteiden ottamisesta, lähettämisestä ja tutkimisesta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*